

ROUVA KUKKIN TYTÖT

PETOSTEN TALO

MART SANDER

SUOMENTANUT KAISU LAHIKAINEN

PETOSTEN
TALO
MART SANDER

KOLMAS KIRJA

Rouva Kukkin tytöt

SUOMENTANUT KAISU LAHIKAINEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

CULTURAL ENDOWMENT OF ESTONIA

This book has been translated and published with support from the Estonian Cultural Endowment translation programme Traducta.

Vironkielinen alkuteos
Litsid – Naiste sõda, Kolmas raamat
© Mart Sander 2019

Suomennoksen © Kaisu Lahikainen ja WSOY 2023
ISBN 978-951-0-47511-9
Painettu EU:ssa

*Tämä romaani perustuu todellisiin tarinoihin,
jotka ovat säilyneet meidän päiviimme saakka muistelmissa,
päiväkirjoissa, kirjeenvaihdossa ja kuulustelupöytäkirjoissa.*

Omistus

FRED ISE

20.4.1925–23.9.2019

Sisällys

1941

- 1 Syyskuu 1941 13
- 2 Oravanpyörä 28
- 3 Muutosten lähettiläät 38
- 4 Yön lapsi 61
- 5 Valtaa ja vallattomuutta 80
- 6 Kärpäsiä ja hanhia 98
- 7 Vakavat paikat 110
- 8 Uusia kukkoja 137
- 9 Menneisyyden musta varjo 150
- 10 Jäätävää 162
- 11 Unessa vai valveilla 177
- 12 Kuuma lumi 190
- 13 *Persona* 207
- 14 Joulukuume 225
- 15 Lähtöjen yö 244
- 16 *Kuin Täynnä kepposia* 260
- 17 Perhepotretti 272
- 18 Lasinen eläintarha 283
- 19 Jääkukkaseppele 295

1941

I

Syyskuu 1941

ULKO-OVESTA SYÖKSYI häikäisevä valo, ja miehen kulmikas siluetti erottui sitä vasten kuin vanerista sahattu kuvio, kuin yönmusta mustetahra hohtavan valkoisella paperilla – siinä saattoi nähdä ja siitä tulkita mitä tahansa.

Rouva Kukk siristeli silmiään, ensin kirkkaan auringonpaisteen pakottamana, mutta sitten kuin pikkutyttö, joka jotain pelottavaa nähdessään haluaisi ummistaa silmänsä, mutta ei uskalla. Siinä hän seiso, silmät niin viiruina, että häneltä jäi tyystin huomaamatta kynnyksellä seisovan miehen teräksenkylmässä, tutkivassa katseessa viivähtänyt hymy.

Hän avasi suunsa – sanoakseen jotain tai edes haukkoakseen henkeään hämmästyksen ja tunteiden puristuksessa –, mutta ei saanut sanotuksi sanaakaan eikä hänen mielessään ollut ainuttakaan ajatusta.

Mies tajusi, miltä hänestä tuntui, ja oli valmistautunut siihen. Hän kallisti hienoisesti päätään, ikään kuin nainen olisi ollut sattumoisin hankittu taideteos, jota hän pyrki

arvioimaan. Tuon eleen rouva Kukkk tunsi jo aikojen takaa. Alkujaan hän oli kiihtyneenä ja kepeästi, kuin vilusta värähtäen tajunnut, että oli taideteoksena vetänyt puoleensa miehen huomion. Sittemmin tajuamiseen oli liittynyt tunne vaarasta – kun hän oli oppinut tunnistamaan miehen asennosta, että jo hankitun taideteoksen arviointi merkitsi näköpiiriin noussutta mahdollisuutta saada haltuunsa jokin uudempi ja tuorempi taideteos.

Mies ei kiirehtinyt eikä sanonut mitään. Hän katsoi rouva Kukkia ja antoi tälle mahdollisuuden katsoa häntä itseään, tunnistaa hänet, siirtyä ensijärkytyksestä arviointiin.

»Brigitte», mies sitten sanoi, hiljaa ja vaativasti.

Tuossa yhdessä sanassa kuului kaikki se, mikä oli kuulunut myös kaksikymmentäviisi vuotta sitten. Se päästi hetkessä valloilleen muistojen tulvan, jota rouva Kukkk oli pelännyt, jota hän oli paennut ja jonka oli lopulta unohtanut.

Hänen takaansa kuului kiihtynyttä kuiskailua. Carola selitti ääntään vaimentaen jotain Alicelle, joka henkäisi järkyttyneenä. Hiljaiset askeleet tulivat lähemmäs.

»Rouva Kukkk, te ette voi kuvitellakaan...»

»Ei nyt, Alice», rouva Kukkk sanoi ja murtautui ulos tuokiosta, joka oli vanginnut hänet jo unohtuneiden muistojen ja tunteiden hautakammioon, sulkenut hänet sisäänsä kuin karpäsen meripihkanpalaseen.

Alice vaikeni ja jäi odottamaan, mutta näytti niin jännittyneeltä ja kiihtyneeltä, ettei tuntunut voivan hallita itseään. Hän katsoi hievahtamatta ovelle ilmestynyttä hahmoa, vierasta vallanpitäjää, joka saattoi yhtä hyvin olla niin kiduttaja kuin asiakaskin.

Miehen pää oli edelleen arvioivasti kallellaan, mutta nyt hänen katseensa oli siirtynyt elämää nähneen naisen silmistä nuoremman naisen kasvoihin. Hän kohotti hienoisesti kulmiaan, aivan kuin jokin olisi yllättänyt hänet tai huvittanut häntä. Rouva Kukkk tajusi hetken ironian selvääkin selvemmin: tässä hän seisoi, nainen, jonka yli oli käynyt kaksikymmentäviisi vuotta, ja hänen takanaan kuin harhänäkönä menneisyydestä säteili nuori nainen, hänen kopsiansa kukoistavan nuoruuden jo aikaa sitten lakastuneilta päiviltä.

Mutta ei siinä ollut vielä kaikki: kohtalo ei ainoastaan hymillyt vinosti vaan hohotti naama irvessä. Se odotti rouva Kukkin seuraavaa askelta ja nautti hänen hämmingistään.

Typertyneenä rouva Kukkk kääntyi tytön puoleen.

»Alice, tämä on...» Hän katsoi miestä uudelleen ja koetti tämän katsetta vältellen tunnistaa vieraassa asepuvussa komeilevat oudot arvomerkit.

»*Oberst*», mies sanoi ratkaisten pulman itse ja kumarsi lyhyesti Alicelle. »*Oberst von Wernigerode. Brigitten aviomies.*» Sitten hän katsoi odottavasti rouva Kukkiä, joka vain liikautti oudosti kättään kuin olisi menettänyt kykynsä hallita jäseniään.

Alice, jolla oli ollut pakahduttava uutinen kerrottavana, seisoi paikoillaan silmät suurina ja henkeään pidätellen; hänen takanaan puhelimen luona Carola vapisi kuin hiirulainen kissan kypälän ulottuvilla.

Kohtalo nauroi, vaikka sen kuuli vain rouva Kukkk: olipa siinä komea perhe! Oli Franz ja hänen ainainen ylimielinen itsevarmuutensa. Oli nainen, jota hän lähes

muuttumattoman hyvännäköisenä ja vaarallisena tarkasteli ironisesti – nainen, joka räpisteli tyrmistyksen verkossa ja jota hän oli joskus kutsunut omakseen. Mitä hän odotti? Kyyneleitä, korvapuusteja? Mitä hän ajatteli nähdessään rinnakkain kuin vääristävässä peilissä vanhenevan puolisonsa ja tuon kangastukselta näyttävän hahmon, joka oikein korosti neljännesvuosisadan hävitystyötä ja kohotti näkyviin sen kauneuden, joka oli toiselta naiselta viety ja toiselle annettu lainaksi?

Äkkiä rouva Kukkin täytti sähköiskun kaltainen raivonpuuska. Hänen teki mieli hymyillä ja huutaa: *Alice, tässä on Franz, minun uskoton aviomieheni, paroni, valloittaja, Hitlerin upseeri, sinun isäsi! Ja tässä, rakas mieheni, on tyttäresi: huora, kuten vaimosi, paronitar! Ota meidät molemmat, onhan sinulla siihen oikeus!*

Mutta ennen kuin hän ehti sanoa sanaakaan, Alice tuli nopeasti lähemmäs ja ojensi upseerille kätensä yhtä aikaa keimaillen ja toverillisesti.

»Herra paroni, olemme kuulleet teistä paljon», hän sanoi saksaksi.

»Herra eversti puhuu viroa, Alice», rouva Kukkk sanoi ja otti tukea ovenkahvasta. Ensijärkytyksen mentyä ohi hän huomasi jalkojensa tutisevan.

»Mutta kieli voi unohtua», Alice kuiskasi.

»Neiti hyvä, kieli on kuin rakkaus», eversti vastasi ja silmäili hyväksyvästi kumpaaakin naista. »Ei se häviä, vaikka välillä unohtuisikin.»

Rouva Kukkk oli koonnut itsensä nopeammin kuin olisi voinut arvatakaan.

»Ennen sinä sanoit toisella tavalla», hän sanoi puolittain itseksensä ja katui sinuttelua saman tien. Mikä paronin sitten tänne toikin, hänen itsensä olisi pitänyt säilyttää viileä ammatillisuus ilman pienintäkään vihjausta minkäänlaisesta läheisyydestä.

»Niinkö? Mitä minä silloin sanoin, Brigitte?» mies kysyi.

»Että rakkaus... että rakkaus on kuin hammassärky», rouva Kukku vastasi vastahakoisesti.

»Hammassärky? Miten niin?» Alice nauroi. Rouva Kukku mietti, tunsiko tyttö tosiaan olonsa mukavaksi vierasmaalaisen upseerin seurassa vai esittikö hän vain roolia, jota kaikki virolaiset naiset olivat viime vuoden kuluessa oppineet esittämään, kuka paremmin, kuka huonommin.

»Rakkaus ja hammassärky – silloin kun niitä ei tunne, ne ovat myös poissa mielestä», mies sanoi, ikään kuin ajatus olisi samaisella hetkellä pälkähtänyt hänen päähänsä.

»Yllättävästi sanottu, mutta pitää kyllä täsmälleen paikansa!» huudahti Alice, jonka naurusta ja säteilevistä silmistä olisi voinut kuvitella, että hän oli hilpeän hauskoissa puutarhajuhlissa.

Carola tuli varovaisesti lähemmäs ja nyökkäsi arasti upseerille.

»Kuule, Alice... Rouva Kukku...» hän kuiskasi.

»Ai niin, voi hyvänen aika!» Alice huudahti ja halasi rouva Kukkuja.

»Nasti soitti! Hän on elossa, hän on täällä!»

Rouva Kukku seisoikin salaman lyömänä. Tytöt riepottelivat häntä kuin räsynukkeja ja puhuivat innoissaan päällekkäin.

»Odottakaas nyt», rouva Kukk sanoi ja irrottautui rustuksista ja halauksista. »Nastiko? Elossa? Soitti? Mistä? Venäjältäkö?»

»Ehkäpä minä voin selittää», eversti keskeytti kysymystulvan. Kaikkien katseet kohdistuivat häneen.

»Oletan, että kyse on neidistä, jonka kommunistit veivät täältä kesäkuun kydityksen aikaan», hän sanoi, ja kun työt hämmentyneinä nyökkäsivät, hän jatkoi:

»Neiti oli kaksi kuukautta NKVD:n vangitsemana, ja viikko sitten hänet lähetettiin lähes kuudensadan poliittisen vangin kanssa laivalla kohti Leningradia. Mutta Aegnan ja Paljassaaren välillä laivan miehistö oli kuulemma rikkonut siitä koneen, ja kahden päivän kuluttua puna-armeijan vartijat pakenivat laivalta ja jättivät sen ajelehtimaan. Vangit murtautuivat ulos ruumasta ja ohjasivat laivan toissa päivänä takaisin Tallinnaan. Kukaan ei ollut menehtynyt, laivalla oli viisisataaneljäkymmentä mies- ja kolmekymmentäneljä naisvankia.»

»Mutta... miten sinä... ja Nasti?» rouva Kukk koetti muotoilla kysymyksiä, joita tuntui kertyvän koko ajan lisää.

»Neiti on sotilassairaalassa. Ei mitään vakavaa, vankeja vain pidettiin laivalla nälässä, ja pakenevat puna-armeijalaiset veivät mennessään ruoka- ja vesivarastot. Tänään hän pääsi jo nousemaan vuoteesta – olisihan hän varmasti soittanut jo aiemmin, mutta kaikki laivalla olleet halusivat tietysti ilmoittaa omaisilleen, että olivat päässeet palaamaan! Eiväthän omaiset olleet kuulleet monistakaan heistä kokonaiseen vuoteen ja olivat arvelleet heidän kuolleen jo aikaa sitten.»

»Näittekö te Nastin?» Carola kuiskasi.

»Näin toki», upseeri vastasi nyökäyttäen. »Keskustelin hänen kanssaan eilen, kun olin nähnyt pöytäkirjasta sinun nimesi», hän sanoi rouva Kukkin puoleen kääntyen.

Rouva Kukkin silmissä musteni. Hän tunsu Franzin käsien tarttuvan häneen ja pitävän häntä pystyssä. Vain heikosti vastaan hangoitellen hän salli tyttöjen viedä hänet salonkiin ja vaipui sohvalle. Hän kuuli tyttöjen kysyvän, haluaisiko herra eversti kahvia ja jotain syötävää. Muut tytöt kuuluivat tulevan yläkerrasta, ja he kurkistivat ujoin salonkiin. Hetken päästä alkoi kuulua tukahdutettuja huudahduksia, naurua ja nyyhkytystä.

Franz sytytti tupakan. Rouva Kukkk katsoi häntä mykänä, mutta ojensi sitten kätensä savuketta kohti.

»Anteeksi», Franz sanoi. »En tiennyt, että poltat. Ethän sinä ennen tupakoinut!»

»Kaksikymmentäviisi vuotta sitten, Franz!» rouva Kukkk sanoi hitaasti. »Silloin en tosiaankaan polttanut. On monenlaista, mitä en tuolloin tehnyt.»

Eversti naurahti.

»Aika virtaa meidän ylitsemme ja nostaa esiin paljon yllätyksiä», hän sanoi. »Jostakusta se huuhtoo pois katinkullan, mutta jonkun muun se hioo lasinsirpaleesta timantiksi.»

»Kumpaa lajia me sitten olemme?» rouva Kukkk kysyi ja puhalsi komean savukiehkuran – tupakka oli turkkilaista, hyvää ja vahvaa, ja sen tuoksu tervehti häntä kuin kevätuuli pitkän talven jälkeen.

»Luulisin, että olen itse niitä, joista aika on huuhtonut katinkullan», Franz sanoi hetken mietittyään. »Menin

Saksaan tyhjin käsin. Ennen minulla oli palatsini, palvelijani, ratsuhevoseni, autoni, pukuni, rahani – ne olivat tehneet minusta sen, mitä olin. Yhtäkkiä en ollut enää kukaan enkä mikään. Aloitin nollassa, rakensin vähä vähältä itsensä uuden miehen. Tein myönnytyksiä ja kompromisseja saavuttaakseni uudessa yhteiskunnassa aseman, joka muistutti sitä, minkä olin menettänyt. Mutta kun pääsin tähän missä nyt olen, tajusin etten kaipaakaan enää entistä elämää, katinkullan verhoamaa tyhjyyttä.»

Hän kääntyi kohti rouva Kukkia ja näytti aikovan asettaa kätensä naisen polvelle, mutta veti sen pois viime hetkellä.

»Mutta sinä, Brigitte – sinä olet lasinsirpale, josta on tullut timantti», hän sanoi. »Katso vain itseäsi. Sinä olet kova, olet särkymätön. Sinuun ei pysty mikään. Mutta voi niitä, jotka joutuvat sinun kynsiisi!»

»Entä sinä?» rouva Kukkk kysyi nopeasti, jotteivät miehen imartelulta tuntuvat sanat ehtisi painua hänen mieleensä ja herättää sekavia tunteita. »Oletko naimisissa?»

Franz ei vastannut. Kun hän tuolla tavoin yhtäkkiä vai-keni, hänen ympärilleen tihentyi uhkaavan tuntuinen hiljaisuus, ikään kuin vaitonaisuus ei merkitsisi pelkästään ääneen sanottujen sanojen puuttumista, vaan se olisi omaehtoinen ja vaarallinen kanssakäymisen muoto, voimakas moite keskustelukumppanille. Rouva Kukkk oli nuorena tuon vai-tiolon keskellä pidättänyt henkeään ja vapissut tietämättä katkaisisiko sen nyrkinisku vai suudelma.

»Tietysti», Franz laushti ja käänsi päänsä sivuun. »Sinun kanssasi.»

»Kuules», rouva Kukkk sanoi, kohotti kätensä suojakseen

ja koetti hymyillä itsevarmasti. »Minä menin naimisiin herra Kukkin kanssa. Lain silmissä olin sinun leskesi.»

»Lain silmissä», Franz toisti. »Mutta tosielämässä sinä olet leski *nyt* – et kuitenkaan minun leskeni. Et vihityn aviomiehesi leski.»

Rouva Kukk ei ymmärtänyt miehen ajatuksenjuoksua, mutta siihen kätkeytyvä vihjaus kirpasi hänen sydäntään.

»Tiedätkö... tiedätkö sinä jotain Ülostä?» hän kysyi. Franzille ei selvästikään tarvinnut selittää, kenestä Ülostä oli kysymys.

»En suoranaisesti. Mutta kommunistien jälkeensä jättämistä papereista näkyy, että hänet lähetettiin jo joulukuussa kolmekymmentäyhdeksän vankileirille Neuvostoliiton sisäosiin. On hyvin epätodennäköistä, että kukaan enää palaisi sieltä.»

»Mutta enhän minä ole enää sinun vaimosi!» rouva Kukk väitti edelleen vastaan.

»Onhan tämä hiukan monimutkaista», Franz virnisti. »Et ollut eronnut minusta, joten kun menit naimisiin herra Kukkin kanssa, syylistyit *de jure* kaksinnaimiseen. Onneksi avioerosi kuitenkin ratkaisi tuon tilanteen, joten me voimme taas *de facto* aloittaa puhtaalta pöydältä.»

Rouva Kukk koetti päästä perille, tekikö mies kyynistä piilaa vai puhuiko tosissaan. Mutta hänen oli yhtä vaikea tulkita entistä miestänyt nyt kuin kaksikymmentäviisi vuotta sitten.

»Sinähän tiedät minun elämästäni», hän sanoi. »Tiedät sitten varmaan myös, että elämässäni on jo eräs toinen.»

Franz kohotti kulmiaan, ei yllättyneenä vaan kohteliaan myötätuntoisena.

»Haluatko kertoa hänestä? Onko tuo herra täällä?»

»Hän on herra...»

Rouva Kukkk rykäisi – se tarjosi hänelle lyhyen mutta varsin hyödyllisen tuokion, jotta hän sai kootuksi ajatuksensa.

Miten paljon hän saattoi ja tohti kertoa Franzille, minkä verran luottaa häneen? Kokemus ja muisti sanoivat hänelle: niin vähän kuin mahdollista.

»Hän on eräs herra ulkoministeriöstä», hän sanoi jahkaillen.

»Ulkoministeriöstä? Eihän Virolla ole enää pitkiin aikoihin ollut ulkoministeriötä», Franz keskeytti hänet. »Suurin osa valtionhallinnon virkamiehistä on kyyditetty. Vietiinkö tämä herra?»

»Ei», rouva Kukkk lausui verkalleen. Hän tajusi Franzin käyneen hyökkäykseen.

»Eikö? Minkä vuoksi hän sitten saattoi jäädä tänne? Onkohan hän tehnyt kommunisteille palveluksia? Oliko hän yhteistyössä heidän kanssaan?»

Franz oli kuin boakäärme, joka hitaasti kietoutuu yhä tiukemmin uhrinsa ympärille.

»Ei suinkaan, hän on isänmaanystävä», rouva Kukkk sanoi ja pudisti päätään.

Franz hymyili vinosti.

»Näin sota-aikana tuo kuulostaa lähinnä samalta kuin petturi.»

»Herra... tämä herra määrättiin järjestämään Viron ja Neuvostoliiton suhteita. Hän on tehnyt paljon meidän olemassaolomme turvaamiseksi. Parhailaankin hän taistelee puna-armeijaa vastaan ja on ilmeisesti jo liittynyt Saksan joukkoihin.»

Franz sammutti savukkeensa tuhkakuppiin rajummin kuin olisi ollut tarpeen.

»Voikohan kyseessä olla eräs tietty herra Metsla?»

Rouva Kukkin olisi pitänyt olla valmistautunut tähän, mutta hän vain tuijotti ja oli hiljaa.

»Taidat jo aavistaa, että olen tietoinen tuosta herrasta ja hänen tarinastaan», Franz sanoi vastausta odottamatta. »Hän tuli virolaisten kodinturvajoukkojen miesten kanssa Võrun tienoilla meidän puolellemme ja kertoi suunnilleen samaa kuin sinä nyt.»

»Elmar on siis elossa, teidän joukoissanne!» rouva Kukk huudahti. »Luojan kiitos! Missä hän on? Milloin voin tavata hänet?»

Franz kallisti päätään ja napsutteli suutaan kuin moittisi isällisesti metsästyskoiraa, joka hänellä oli ennen ollut.

»Se ei ole kovinkaan yksinkertaista», hän sanoi. »Herra on parastaikaa tutkittavana.»

»Tutkittavana?» rouva Kukk toisti. Hän oli saanut takaisin ajattelu- ja puhekykynsä. »Tarkoitatko sinä siis, että hän on vankilassa? Siltä se kuulostaa.»

»Saksan oikeuslaitos panee vankilaan ne, jotka on todettu syyllisiksi», Franz oikaisi. »Herra Metsla on niin kauan pidätettynä, että olemme ehtineet tutkia hänen tapauksensa.»

»Minkä *tapauksen?*» rouva Kukk kysyi kädet tiukasti puuskassa. »Eihän hän ole syyppä siihen, että ministeriö määräsi hänet sellaiseen asemaan ja hän toimi siinä viisaasti kansan hyväksi.»

»*Kansa* on tässä maassa aika lailla turmeltunut sana», Franz keskeytti hänet. »Joka ikinen kommunistien käytyri toistelee sitä kuin papukaija.»

»Mutta eihän Elmar ole...»

»Kuulehan, Brigitte!» Franz keskeytti eikä antanut hänen jatkaa. »Mies on jatkuvasti ollut kanssakäymisissä kommunistien eliitin kanssa ja käynyt neuvotteluissa Leningradissa. Kommunistien papereissa häntä luonnehditaan ideologisesti luotettavaksi uusien aatteiden puolesta taistelijaksi.»

»Sehän oli vain peliä!» rouva Kukk huudahti kärsimättömänä. »Siitähän minä sinulle puhun! Vai pitääkö minun esittää kirjallinen lausunto?»

Franz heilautti päätään.

»Se olisi tarpeen. On nimittäin tullut jo useita lausuntoja, eivätkä ne ole mairittelevia.»

»Mitä ihmettä tuo tarkoittaa?»

Franz poimi savukekotelosta uuden savukkeen, mutta ei tarjonnut naiselle – tahallaan tai hajamielisyyttään.

»Kun tulimme Neuvostoliiton miehittämälle alueelle – ensin Liettuaan, sitten Latviaan –, havaitsimme heti jotain yllättävää ja hyvin epämiellyttävää. Ihmiset kantelevat innokkaasti, suorastaan intohimoisesti toisistaan. Vaimot ilmiantavat miehiään, pojat isiään. Naapuri ei anna armoa naapurilleen; työtoverit ja virkaveljet suorastaan kilpailevat, kuka heittää ensimmäisen kiven – ennen kuin jonkun toisen heittämä kivi osuu häneen itseensä.»

»Tarkoitatko sinä, että joku on syyttänyt herra Metslaa jostakin?» rouva Kukk kysyi, vaikka oman äänensä kuullessaan hän jo tiesi kysymyksen kuulostavan aivan liian naiivilta jopa hänen suustaan.

»Tietysti», Franz sanoi ja leikitteli savukkeellaan. »Suunnilleen kaikesta mahdollisesta. Että hän ylitti intomielisesti

työtehtävänsä vaatimukset, että hän avusti neuvostokaaderin kokoamisessa, että hän valtionsalaisuuksia paljastamalla osti itselleen varman aseman neuvostohallinnossa. Sinä ajattelet, että hän on ollut teidän suojelijanne – mutta eikö hän pikemminkin ole syyppää kaikkiin teitä kohdanneisiin vaaroihin?»

Franzin ääni oli nyt syvä ja hiljainen. Hän ei ollut enää hyökkäävä kuulustelija vaan pappi, joka rippituolissa vakuutti anteeksiannon olevan mahdollinen.

»Mietipä kulunutta vuotta. Ensin hän toi tähän taloon miehen joka koetti surmata sinut, sitten miehen joka käski kyydittää yhden sinun tytöistäsi, ja vielä miehen joka värväsi toisen tytön kommunistipuolueen urkkijaksi. Yksi sinun tytöistäsi lepää Suomenlahden pohjassa ja vielä yksi on kadonnut jäljettömiin. Olisiko tätä kaikkea tapahtunut ilman herra Metslan aktiivista toimintaa?»

Franz tuli hyvin lähelle rouva Kukkia ja katsoi häntä silmiin, aivan kuin nainen itse olisi syytetty tai ainakin syntinen, joka ei suostunut katumaan tyhmyksiään.

»Oletko aivan varma, Brigitte, että oikeasti tunnet tuon miehen? Että näet hänen todelliset motiivinsa?»

Ei, rouva Kukk ei ollut enää varma yhtään mistään. Kaikki epäilykset, joka olivat viime aikoina kummitelleet hänen mielessään, saivat nyt vahvistuksen, mutta herättivät silti myös tarpeen puolustaa Elmaria.

»Tiedätkö sinä esimerkiksi», Franz jatkoi, »että hän on monasti ilmiantanut NKVD:lle virolaisia, jotka ovat suunnitelleet pakoa Suomeen? Sellaisia, jotka ovat vähän aiemmin käyneet tässä talossa. Sinä siis tahdot väittää – tai jopa

tosiaan uskot –, ettei tuo mies ole käyttänyt sinua hyväkseen, ettet ole ollut hänelle sinisilmäinen tiedonantaja, ettei hän ole tehnyt sinusta ilmiantajaa, jolla on kädet veressä.»

Rouva Kukk pudisti päätään kuin ei haluaisi enää koskaan katsoa maailmaa silmiin.

»Jos sinä tarkoitat Hellatia ja Talgrea joukkoineen, niin Elmar tiesi heidän olevan jo Suomessa. Hän järjesti kaiken kommunistien harhauttamiseksi, jotta he lähtisivät juoksemaan joutavan perässä!»

Tämä seikka näytti yllättävän Franzin. Hän oli hetken hiljaa, mutta kokosi itsensä taas nopeasti.

»Jos pystyt todistamaan tuon, Brigitte, onnistut ehkä jopa pelastamaan hänet.»

»Pelastamaan? Pelastamaan?» rouva Kukk toisti kuin sanan merkitys ei olisi oikein valjennut hänelle. »Sinun puheesi kuulostaa siltä, että Elmaria uhkaksi syylliseksi tuomitseminen.»

»Uhkaisi on vähän kevyesti sanottu. Syytökset yhteistyöstä kommunististen vallanpitäjien kanssa ovat äärimmäisen vakavat, ja niistä on pääsääntöisesti vain yksi rangaistus. *Kansa* sitä vaatii», mies sanoi ja veti kasvonsa irveen, niin että hampaat paljastuivat.

»Herrajumala», rouva Kukk mumisi sormet ohimoille painettuna. »En pysty uskomaan tätä. Aiotteko te... tosiaan tuomita Elmarin kuolemaan?»

Franz napsautti sytyttimeen liekin ja jätti naisen mietiskelemään sanojensa sisältöä.

»Jos se olisi minusta kiinni, niin ampuisin tuon herran saman tien. Varoittavana esimerkkinä. Mies, joka kykenee

olemaan hyödyksi kaikille järjestelmille, pystyy myös hyök-
käämään sisältäpäin niitä vastaan. Minusta sellaiset ihmiset
ovat vastenmielisiä.»

Hän pälyili naista, joka seiso i kumaraisena ja hiljaa hä-
nen edessään ja jonka oli sanoillaan saanut murtumaan.

»Mutta jos tämä asia on tosiaan sinulle niin tärkeä, Bri-
gitte, ja jos tosiaan olet joko rakkaudesta tai jalomielisyy-
destä valmis antamaan hänelle anteeksi, voit kyllä todistaa
hänen puolestaan», Franz sanoi. »Me emme ole puna-
pyöveleitä, me teloitamme vain ne, jotka sen ansaitsevat.
Kommunistien aika on ohitse. Virossa on alkanut uusi aika,
saksalainen aika.»

»Oli aika itsenäistyä ja alkaa
ajatella omilla aivoillaan.
Miten olikin päässyt käymään
niin, että hän, älykäs nainen,
oli jo kauan ollut pelkkä
miesten sätkynukke?»

Syksy 1941. Neuvostoliitto on vetäytynyt Virosta ja saksalaiset ovat miehittäneet maan – myös rouva Kukkin tallinnalaisen bordellin, »herrainklubin». Toive Viron itsenäisyyden palauttamisesta hajoaa käsiin. Rouva Kukilla on huolia kerrakseen: osa tytöistä on kateissa, hänen ystävänsä herra Metsla on pidätetty ja ovelle ilmestyy menneisyydestä mies, jonka hän olisi halunnut unohtaa. Ei auta, että samalla talosta tulee piilopaikka yhdelle jos toisellekin, jota tytöt suojelevat henkensä kaupalla. Rouva Kukkin talo on poliittisen juonittelun ja intohimojen keskus, jonka kautta kulkee maailmanhistorian pahamaineisia ja arvoituksellisia henkilöitä. Petosten ja epäluulojen verkko on niin tiheä, että vain ovelimmat ja sitkeimmät pystyvät siinä luovimaan.

